

Alekszandr Szergejevics Puskin

JEVGENYIJ ANYÉGIN

Részletek

Galgóczy Árpád fordítása

I. fejezet

35

S hősünk? Alig van benne élet,
 A bálból hús ágyába lép;
 Közben vidám dobszóra ébred
 A szorgos pétervári nép.
 Boltajtó, ablaktábla tárul,
 Kihordó lódul, boltos árul,
 Korsóval ohti lány szalad,
 Friss hó ropog, hol elhalad.
 A bérkocsis standjára léptet,
 A kéményekből már ezüst
 S kék oszlopokban száll a füst,
 S a mindig pontos pék, a német,
 Már századszor szolgál ki tán
 Kicsiny vasziszdasz-ablakán.

36

De bál zajától elcsigázva
 Míg éjre váltja reggelét,
 Nyugalmat nyújtva rejti ágya
 Az élv s a pompa gyermekét.
 Ebédajt ébred elpuhulva,
 S egy napra kész az élet újra,
 Egyhangú, tarka egyveleg,
 Hol tegnap, holnap egyre megy.
 De boldog volt-e így Anyégin,
 Ki ekkor ifjú még s szabad,
 Ki sok fényes sikert arat,
 S még nem lát árnyat földön, égen?
 Ilyen sok léha év alatt
 A teste, lelke ép maradt?

37

Ó nem: korán kihűlt e lélek;
 Világa szürke lett, sivár;
 A szép nők csábos kellemének
 Rég nem volt bámulója már;
 Már kedvét szegték a csalások;
 Megunt barátságot, barátot,
 Hisz mindig ő sem szórhatott
 Víg élcre élcet, s nem tudott
 Jó *beafsteaket*, strassburgi májat
 Finom pezsgóvel mosni le,
 Ha fájt, zúgott szegény feje;
 S bár lobbanékony volt, kifáradt,
 Unt minden sértő, nyegle szót,
 Acélpengét, ólomgolyót.

38

Olyan kór ez, melynek világunk
 Okát még mindig nem leli,
 Az angol *spleennek* mondja, nálunk
 A nép *csomörnek* nevezi.
 Ez terjedt rajta egyre jobban,
 S a sok fényes, zajos szalonban
 Ha megjelent, mint Childe Harold,
 Szótlan, sötét, mogorva volt,
 És bár nem vitte rá a lelke,
 Hogy ifjan öngyilkos legyen,
 Nem érdekelte semmi sem,
 Tánc, pletyka már fel nem tüzelte,
 Sem csábító sóhaj, se más,
 Kedves, meleg szemvillanás.

39, 40, 41

.....
 .....

42

Szeszélyes nagyvilági dámák!
 Az elsők közt ti voltatok,
 Kiknek megunva társaságát

Anyégin hátat fordított;
 És bár e hölgyek közt lehetnek,
 Kik Sayról, Benthamról csevegnek,
 Beszédjük bosszant és zavar,
 Bár ártalmatlanul badar;
 S hozzá mindegyik oly hibátlan,
 Oly fenséges, olyan eszes,
 Oly feddhetetlenül nemes,
 Oly józan, olyan makulátlan,
 Oly hűvös mind a férfihoz,
 Hogy látásuk is *spleent* okoz.

43

Sok hamvas arcú ifju szépem,
 Kiket, ha már későre jár,
 A hűvös pétervári éjben
 Röpít a büszke gyors batár,
 Hozzátok sem volt hű Anyégin.
 Viharzó passziói végén
 Bezárt ajtót és ablakot,
 Majd ásított, tollat fogott,
 De a kemény munkát utálta,
 És bárhogy is iparkodott,
 Leírni semmit sem tudott,
 S nem lett azoknak büszke társa,
 Akikről nem nyilatkozom,
 Mivel közékük tartozom.

44

Újból semmittevésbe mélyedt,
 S bár lelke kongott, pusztá lett,
 Dícséretes szándéka éledt,
 Hogy más tudását szerzi meg;
 Beült hát olvasó zugába,
 S csak olvasott, de mindhiába:
 Ez itt unalmas, az hamis,
 Ez csak hazug, az aljas is;
 S mindben megunt igái várják;
 A régi immár rég avult,
 S az újból visszaszól a múlt.
 Otthagyta hát könyvtárszobáját.
 S polcát, mely könyvvel volt tele,
 Sötét selyemmel fedte le.

45

A nagyvilág nyűgét lerázva,
Mint ő, szabad sors gyermeke,
Akkortájt lettem épp barátja.
Tetszett külön természetete,
Ahogy mindig követi álmát,
S halad a buktatók során át,
Ahogy hős-józanul latol.
Én mérges voltam, ő komor;
Megéltük szívünk lobbanását,
De boldogságunk elrepült,
S mindkettőnk szíve rég kihűlt.
Ember haragját, Sors csapását
Viselte ő s viseltem én
Már életünknek reggelén.

46

Ki élt s ítelt, a szíve mélyén
Az embert régen megveti;
Ki egykor érzett, álma éjén
A múlt gyakran kísértgeti:
Azt bűvölet rabul nem ejti,
Emlékeit sosem felejtí,
S az önvád mérge marja mind,
Ezért szavának rendszerint
Különleges varázsa éled.
Előbb úgy éreztem, zavar
Anyégin nyelve; ám hamar
Megszoktam e csípős beszédet,
Epéjét, mit szavába vitt
S gonosz, borongós élceit.

47

Szép nyáridőn, mikor sötét volt
A föld, de áttetsző s derült
Névánk fölött az esti égbolt,
S a víz a rég elszenderült
Diana képét nem mutatta,
Múltunk kalandjait kutatva,
Idézve múlt szerelmeink,
Vidáman s lelkesen megint
Hányszor itta keblünk magába

Az éj varázsos illatát!
Mint rab, ha zord börtönfalát
Az álom zöld erdőre váltja...
S az álmunk arra szállt velünk,
Hol zsendült ifjú életünk.

48

Anyégin elmerengve búsan
A gránitfalnak dőlve állt;
Nem oly rég árván és borúsan
Egy költő látta így magát.
Csend volt körös-körül; az éjben
Strázsák kiáltoztak keményen,
S batár tört át a csend falán
A messzi Millionnáján;
Egy csónak csobbanó lapáttal
Úszott a szunnyadó folyón,
És hallatszott elbájolón
Amint kurtszó s víg nóta szárnyal...
De ott az éj szebben dalol,
Hol Torquato stanzája szól!

VI. fejezet

28

Ellenfelek! Vajon mióta
Melengetik vérszomjukat?
Rég volt, midőn még minden óra,
Ebéd, vidám tett, gondolat
Közös kincsük volt? Most azonban
Ős gyűlölettől égve nyomban
Akármelyik higgadtan öl,
S a másik életére tör
Egy furcsa rémálmot követve...
Lehet, mindkettő észre tér,
S amíg még nem szennyezte vér,
Kezet szorítanak jót nevetve?
De gyakran gyilkos fegyverünk
Le nem győzött álszégyenünk.

29

Megcsillanó pisztolyba megy be
A töltővessző; cseng a vas,
Golyó kerül a vont csövekbe,
Először kattan a kakas.
A puskapor szürkés sugárban
Zizegve hull. Szorosra zártan
A kova helyére kerül.
Guillot egy tönk mögött leül.
A két ellenfél most a földre
Hajítja széles köpenyét.
Majd harminckét lépést lelép
Zareckij, két határt jelölve,
Rajtuk feláll a két barát
S kezébe kapja pisztolyát.

30

„Előre!” És határozottan,
Egymásra nem célozva még,
A két ellenség most nyugodtan
Megindul s négy lépést kilép:
Négy lépcsőfok ez a halálba.
Anyégin most lassan, kivárva
S keményen fogva fegyverét,
Emelni kezdi jobb kezét.
Még öt lépést tesznek előre,
S Lenszkij egyik szemét, a balt
Behunyva szintén célra tart –
De im, Anyégin megelőzte...
Ütött az óra, nincs tovább:
Lenszkij elejti pisztolyát,

31

Kezét lassan mellére téve
Lerogy. Ködös tekintete
Halálra vall, nem szenvedésre.
Hegyoldalról szakadva le
Hógörgeteg hull így a völgybe
Ezer sugárban tündökölve.
Anyéginon jeges hideg
Fut át, az ifjúhoz siet,
Néz rá, szólítja... mindhiába:

Ó nincs többé. Költőszívét
A vég korán roncsolta szét!
Vihar zúdult a szép virágra,
Lehervadt léte hajnalán,
Az oltáron kihunyt a láng!...

32

Némán feküdt és mozdulatlan,
Arca furcsán sápadtra vált.
Az átlótt testből friss patakban
Párás, meleg vér csordogált.
E szív előbb egy pillanattal
Még megtelt lelkes gondolattal,
Remény, gyűlölség, szerelem
Gyúlt benne, vér forrt szüntelen –
Most mint kihalt és puszta házban
Bent minden néma és sötét;
Itt végleg elcsitult a lét.
Meszelt az ablak, rajta rács van.
A háziasszony sincs sehol.
Örökre eltűnt valahol.

33

Jó gúnyverset faragva látnod,
Ha ellened méregbe jön;
S míg öklelő dühét kiváltod,
Figyelni nem kisebb öröm,
Amint olykor tükörbe kémlel,
S magára ráismerni szégyell.
De kedvtelésed még nagyobb,
Ha így bóg fel: ez én vagyok!
A legjobb, csendesen kívárva,
Míg végzetes hibát csinál –
Amint tisztos távolban áll
Célozni sápadt homlokára.
Ám életét így oltva ki
Aligha örvendesz neki.

34

De hogyha ifjú jó barátot
 Sebez golyód halálra, mert
 Egy sértő szót szemedbe vágott,
 Tréfálva ellenkezni mert,
 Avagy pohár mellett vitázva
 Te sértetted meg nem vigyázva,
 S nagy lobbanékonyan legott
 Párbajra büszkén ő hívott,
 Milyen kín járja át a lelked,
 Míg mozdulatlan elterül,
 S arcán a vég árnyéka ül,
 A teste egyre hülve dermed,
 Már nem hall és nem válaszol,
 Ha hozzá volt barátja szól!

35

Anyégin önvádtól gyötörtén
 S némán szorítva fegyverét
 Csak nézte Lenszkijt összetörtén.
 „Nos, meghalt” – döntött a segéd.
 Meghalt!... E szörnyű szó Anyégint
 Szíven találja, tétován int,
 Aztán segítségért kiált.
 Zareckij lassan rakja át
 A dermedő hullát a szánra,
 S megy szörnyű terhével haza.
 A vér szagától két lova
 A zablát már habosra rágta,
 Tombol, kapál, egymásba mar,
 S repül máris, mint a vihar.

36

Barátaim, halott a költő!
 A sok be nem telt szép reményt,
 Felnőttruháját épp felöltő,
 Alighogy felserdült legényt,
 Tudom, sajnálják. Merre tűnt el
 A sok nemes vágy, hol merült el
 Sok ifjú, gyöngéd érzélem,
 Merész, magasztos értelem?
 S ti lángoló szerelmi vágyak,

Tudásszomj, munka ingere,
 A bűn, gyalázat szégyene?
 Hol vagytok, áhított talányok,
 Ti, égi élet árnyai,
 Ti, szent költészet álmai?

37

Lehet, azért jött a világra,
 Hogy csak dicsőt és jót tegyen;
 Nem volna lantja sem hiába,
 Sokáig zengne szüntelen
 Át századok során örökkön.
 Talán a költőt itt a földön
 Magas rang várta. Meglehet,
 Hogy mártírsorsot szenvedett
 Árnya szent titkot vitt a sírba,
 Fülünknek meghalt ím a hang,
 Nem zúg az éltető harang,
 S nem éri el dicsérve, sírva
 Zengő örök himnusz-zene
 S a népek áldó éneke.

38, 39

Lehet, regényem dalnokára
 Sok más halandó sorsa várt.
 Elillant volna ifjusága:
 Az útról, hol lobogva járt,
 Egészen más irányba térne,
 Múzsák helyett nejével élne,
 Vidéken enne, inna ma,
 Köpenyt és szarvat hordana;
 Az évek múlnának fölötte,
 Elhívva és köszvényesen
 Zsémbelne negyvenévesen,
 Majd ágyban halna meg, körötte
 Jajongó, síró asszonyok,
 Utódok és halk orvosok.

De bárhogya is, az ifju kedvest,
Ki rímbe oly sok dalt szedett,
Az ábrándos szívű szerelmezt
Baráti kéz gyilkolta meg.
S hol földi életét leélte,
A falu mellett, balra térve,
Két összenőtt fenyőt lelünk;
S elandalítva képzetünk
Kicsiny patak fut csendes árral.
Ott pihen a szántóvető,
S oda jár a marokszedő
Friss vízért kongó korsajával;
A partra ott homály borul,
S az árny egy sírkeresztre hull.

Tatjana levele Anyéginhez

Írok magának – mit tehetnék?
Mit mondhatnék ezenkívül?
Tudom, hogy megvet, és lehet, még
Meg is büntet kegyetlenül.
De hogyha búmra, mit felednék,
Egy csöppnyi részvéttel felel,
Most balsorsomban nem hagy el.
Először hallgatni akartam,
És higgye el, hogy szégyenem
Nem tudta volna meg sosem,
Ha bízvást hittem volna abban,
Hogy, bár hetente egy napon,
Falunkban mégis láthatom.
Hogy csak magát hallgatva váltig
Egy-egy szót szóljak, azután
Majd egyre gondoljak csupán
Egész az új találkozásig.
De mondják, unja kis falunk,
Nem híve itt a társaságnak,
Mi meg... túl egyszerűk vagyunk,
Bár úgy örültünk mind magának.

Miért jött hozzánk? Halk magányt
 Kívánnék, árnyas, néma kertet,
 S nem ismerném most sem magát,
 Sem ezt a gyötrelmes keservet.
 S – ki tudja? – ezt a zsenge lelket
 Talán csitítná az idő:
 Más lenne vágyott hitvesemmé,
 S én részvevő, hű társa lennék,
 És áldozatkész, jó szülő.

Másé!... Nincs senki e világon,
 Ki bírhatná a szívemet,
 Az Ég akarta: légy a társam,
 Hisz én tied vagyok, tied!
 Hittem, hogy egyszer rád találok,
 Bizonyosság erre életem;
 Az Isten küldött, tudta: várlak,
 Légy hát órangyalom nekem!
 Terólad álmodtam szünetlen,
 Láthatlan is szerettelek,
 Bűvölt csodás tekinteted,
 S a hangod itt zengett szívemben...
 Nem volt ez álom, mely vakít!
 Alig léptél be, tudva tudtam,
 Kővé meredtem, s lánggra gyúltan
 Rebegtem: itt a társam, itt!
 Nem így volt-é? Terád figyeltem:
 Te szóltál csöndes éjeken,
 Mikor szegények gyámja lettem,
 Vagy hő imámmal könnyittem
 Szegény háborgó lelkemen.
 S ez ihletett, szent pillanatban
 Te jöttél ismerős alakban,
 S a félhomályon törve át
 Halkan fejem fölé hajoltál,
 S szerelmesen, biztatva szóltál,
 Búmat reménnyel szóltted át!
 Angyal vagy-é, ki lelkem óvja,
 Vagy álnok, csalfa csábítója:
 Szüntesd maró kétségemet!
 Talán mindez hazug ígézet,
 Mely elvakítja lelkemet,
 S egészen másképp dönt az élet...
 Nos hát, legyen! A végzetem
 E naptól két kezedbe téve
 Hozzád esengve könnyezem,
 Védelmedet zokogva kérve...

Gondold csak el: magam vagyok,
Nem érthet itt meg senki engem,
Érzem, kezd elborulni lelkem,
S egy szót sem ejtve sorvadok.
Várom: csüggedt szívem reményét
Élessze fel tekinteted,
Vagy törd szét álomképemet,
Mégérdemlem szavadnak élet!

Végzem! Átfutni nem merem...
Dermeszt a rémület s a szégyen...
De zálog jelleme nekem,
S hiszem, hogy van miért remélnem...

Anyégin levele Tatjánához

Tudom, megsértem most magát
Megvallva bús titkát szívemnek.
Szemén, melyben haragja reszket,
Mily megvetés suhanhat át!
Miért teszem vajon? Mi várhat,
Ha így feltárom lelkemet?
Magának jó okot kínálhat:
Kigúnyol tán, s ki is nevet!

Szívében egyszer, hajdanában,
Parányi kis lángot találtam,
De hinni nem mertem neki:
Kedvelt szokásom nem követtem;
Szabadságom, bár unta lelkem,
Még féltem elveszíteni.
S még egy körülmény volt, amelynek
Prédája Lenszkij lett, szegény...
Mindent, mi kedves volt szívemnek,
Szívemtől megtagadtam én;
S az életem külön magánya
Sugallta: többet ér nekem
A csend s szabadság. Istenem!
Hibáztam, s mily nagy lett az ára...

Nem, látni percenként magát,
Követni gyöngéd érzellemmel,
El-elfogni egy mosolyát
Szerelmes, mámoros szememmel,
Egész lelkemmel fogni fel,
Milyen tökéletes a lénye,
A lábánál lobbanni el...
Ez lelkem legszentebb reménye!

De ettől megfosztott sorom:
Vakon vánszorgok csak nyomában,
S bár drága már minden napom,
Tétlen, sivár unatkozásban
Töltöm, mit sorsom mért nekem:
Amúgy is terhes életem.
Idóm ki van már szabva, érzem,
De hogy tovább éljek, tudom:
Már reggel bizton kell remélnem,
Hogy nappal újra láthatom...

Félek, nem érti halk imáját
Szívemnek – bíráló szeme
Alantas és ravasz fogást lát,
S kemény szót szól majd ellene.
Ha tudná, szomjú, hő szívemmel
Mily szörnyű látni kellemét,
Lobogni – s józan értelemmel
Csitíteni vérem vad hevét;
A térdét átölelni vágyni,
Lábánál felzokogni, és
Mindent, mindent elébe tárni:
Szerelmet, vágyat, kételkedést,
S közben közöny fagyába zárva,
Mely szám, szemem megfékezi,
Csevegni s úgy tekinteni
Vidáman, könnyedén magára!...

Legyen hát! Nincs többé erőm,
Hogy önmagammal szembeszálljak.
Hatalmában vagyok magának,
A Sorsra bízom hát jövőm.